

Sag C-47/21

Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement

Dato for indlevering:

28. januar 2021

Forelæggende ret:

Landgericht Ravensburg (Tyskland)

Afgørelse af:

8. januar 2021

Sagsøgere:

F. F.

B. A.

Sagsøgte:

C. Bank AG

Bank D. K. AG

Hovedsagens genstand

Forbrugerkreditaftale – oplysninger, der skal angives – direktiv 2008/48/EF – fortrydelsesret – fortabelse af fortrydelsesret – misbrug af rettigheden til at udøve fortrydelsesretten – forbrugerens pligt til at erlægge sin ydelse først ved tilbagelevering af de modtagne ydelser efter udøvelsen af fortrydelsesretten – en enedommers forelæggelseskompetence

Genstand og retsgrundlag for forelæggelsen

Fortolkning af EU-retten, artikel 267 TEUF

Præjudicielle spørgsmål

1. Vedrørende lovmæssighedsfiktionen i henhold til artikel 247, § 6, stk. 2, tredje punktum, og artikel 247, § 12, stk. 1, tredje punktum, i Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche (lov om ikrafttræden af den borgerlige lovbog, herefter »EGBGB«):
 - a) Er EGBGB's artikel 247, § 6, stk. 2, tredje punktum, og artikel 247, § 12, stk. 1, tredje punktum, uforenelige med artikel 10, stk. 2, litra p), og artikel 14, stk. 1, i direktiv 2008/48/EF, for så vidt som disse bestemmelser fastslår, at aftalevilkår, der er i strid med betingelserne i artikel 10, stk. 2, litra p), i direktiv 2008/48/EF, alligevel opfylder kravene i EGBGB's artikel 247, § 6, stk. 2, første og andet punktum, og artikel 247, § 12, stk. 1, andet punktum, nr. 2), litra b)?

Såfremt dette spørgsmål besvares bekræftende:

- b) Følger det af EU-retten, navnlig af artikel 10, stk. 2, litra p), og artikel 14, stk. 1, i direktiv 2008/48/EF, at EGBGB's artikel 247, § 6, stk. 2, tredje punktum, og artikel 247, § 12, stk. 1, tredje punktum, ikke skal anvendes, for så vidt som disse bestemmelser i EGBGB fastslår, at aftalevilkår, der er i strid med betingelserne i artikel 10, stk. 2, litra p), i direktiv 2008/48/EF, alligevel opfylder kravene i EGBGB's artikel 247, § 6, stk. 2, første og andet punktum, og artikel 247, § 12, stk. 1, andet punktum, nr. 2), litra b)?

Uanset hvorledes spørgsmål [...] 1.a) og b) besvares:

2. Vedrørende de obligatoriske oplysninger i henhold til artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48/EF:
 - a) Skal artikel 10, stk. 2, litra p), i direktiv 2008/48/EF fortolkes således, at det rentebeløb, der påløber pr. dag, og som skal angives i kreditaftalen, skal beregnes i henhold til den kontraktlige debitorrente, der er anført i aftalen?
 - b) Vedrørende artikel 10, stk. 2, litra r), i direktiv 2008/48/EF:
 - aa) Skal denne bestemmelse fortolkes således, at oplysningerne i kreditaftalen om den kompensation for førtidig indfrielse, der skal betales ved førtidig tilbagebetaling af lånet, skal være så præcise, at forbrugeren som minimum tilnærmelsesvis kan beregne, hvor meget den kompensation, der skal betales, andrager?

(såfremt spørgsmålet ovenfor besvares bekræftende)

bb) Er artikel 10, stk. 2, litra r), og artikel 14, stk. 1, andet punktum, i direktiv 2008/48/EF til hinder for en national ordning, hvorefter fristen for udøvelse af fortrydelsesretten i henhold til artikel 10, stk. 2, litra r), i direktiv 2008/48/EF i tilfælde af ufuldstændige angivelser i kreditaftalen alligevel begynder at løbe ved kontraktens indgåelse, og den eneste retsfølge, der indtræder, er bortfald af kreditgiverens ret til kompensation for den førtidige tilbagebetaling af kreditten?

- c) Skal artikel 10, stk. 2, litra l), i direktiv 2008/48/EF fortolkes således, at kreditaftalen skal angive den gældende sats for morarenter på tidspunktet for indgåelse af aftalen som et absolut tal, men som minimum den gældende referencesats (i det foreliggende tilfælde basisrentesatsen i henhold til § 247 i Bürgerliches Gesetzbuch (den borgerlige lovbog, herefter »BGB«), på grundlag af hvilken den gældende sats for morarenter beregnes ved et tillæg (i det foreliggende tilfælde fem procentpoint i henhold til BGB's § 288, stk. 1, andet punktum) som et absolut tal, og skal forbrugeren informeres om referencesatsen (basisrentesatsen), og om, at denne kan ændre sig?
- d) Skal artikel 10, stk. 2, litra t), i direktiv 2008/48/EF fortolkes således, at kreditaftalens tekst skal angive de væsentlige formelle betingelser for klageadgang og adgang til udenretslig bilæggelse af tvister?

Såfremt mindst et af de ovenstående spørgsmål [...] 2. a)-d) besvares bekræftende:

- e) Skal artikel 14, stk. 1, andet punktum, litra b), i direktiv 2008/48/EF fortolkes således, at fristen for udøvelse af fortrydelsesretten kun begynder at løbe, såfremt oplysningerne i henhold til artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48/EF er angivet fuldstændigt og korrekt?

Såfremt spørgsmålet besvares benægtende:

- f) Hvilke kriterier er relevante for, at fortrydelsesfristen begynder at løbe på trods af ufuldstændige eller ukorrekte oplysninger?

Såfremt ovenstående spørgsmål [...] 1. a) og/eller mindst et af de under [...] 2. a)-d) stillede spørgsmål besvares bekræftende:

3. Vedrørende fortabelsen [»Verwirkung«] af den fortrydelsesret, der består i henhold til artikel 14, stk. 1, første punktum, i direktiv 2008/48/EF:

- a) Kan fortrydelsesretten i henhold til artikel 14, stk. 1, første punktum, i direktiv 2008/48/EF fortabes?

Såfremt dette er tilfældet:

- b) Udgør fortabelsen en tidsbegrænsning af fortrydelsesretten, der skal være reguleret i en parlamentslov?

Såfremt dette ikke er tilfældet:

- c) Forudsætter en fortabelse i subjektiv henseende, at forbrugeren vidste, at dennes fortrydelsesret fortsat bestod, eller at denne i det mindste var ansvarlig for sit manglende kendskab, idet dette skyldtes grov uagtsomhed?

Såfremt dette ikke er tilfældet:

- d) Er kreditgiverens mulighed for at meddele kredittageren oplysningerne efterfølgende som omhandlet i artikel 14, stk. 1, andet punktum, litra b), i direktiv 2008/48/EF og dermed sætte fristen i gang til hinder for at anvende reglerne om fortabelse i god tro [»Treu und Glauben«]?

Såfremt dette ikke er tilfældet:

- e) Er dette foreneligt med de faste folkeretlige principper, som de tyske domstole er bundet af i henhold til Grundgesetz (den tyske grundlov, herefter »forfatningen«)?

Såfremt dette er tilfældet:

- f) Hvorledes skal de tyske retsmyndigheder i givet fald løse en konflikt mellem bindende folkeretlige regler og krav fra Den Europæiske Unions Domstol?

4. Vedrørende den antagelse, at der i forbindelse med forbrugernes udøvelse af fortrydelsesretten i henhold til artikel 14, stk. 1, første punktum, i direktiv 2008/48/EF foreligger misbrug af rettigheder:

- a) Kan udøvelsen af fortrydelsesretten i henhold til artikel 14, stk. 1, første punktum, i direktiv 2008/48/EF udgøre et misbrug af rettigheder?

Såfremt dette er tilfældet:

- b) Såfremt det antages, at der foreligger et misbrug af rettigheder i forbindelse med udøvelsen af fortrydelsesretten, foreligger der da en begrænsning af fortrydelsesretten, der skal være reguleret i en parlamentslov?

Såfremt dette ikke er tilfældet:

- c) Forudsætter antagelsen om, at der foreligger misbrug af rettigheder i forbindelse med udøvelsen af fortrydelsesretten i subjektiv henseende, at forbrugeren vidste, at dennes fortrydelsesret fortsat bestod, eller at

denne i det mindste var ansvarlig for sit manglende kendskab, idet dette skyldtes grov uagtsomhed?

Såfremt dette ikke er tilfældet:

- d) Er kreditgiverens mulighed for at meddele kredittageren oplysningerne efterfølgende som omhandlet i artikel 14, stk. 1, andet punktum, litra b), i direktiv 2008/48/EF og dermed sætte fristen i gang til hinder for den antagelse, at der foreligger misbrug af rettigheder i forbindelse med udøvelsen af fortrydelsesretten i henhold til princippet om god tro?

Såfremt dette ikke er tilfældet:

- e) Er dette foreneligt med de faste folkeretlige principper, som de tyske domstole er bundet af i henhold til forfatningen?

Såfremt dette er tilfældet:

- f) Hvorledes skal de tyske retsansvarende myndigheder i givet fald løse en konflikt mellem bindende folkeretlige regler og krav fra Den Europæiske Unions Domstol?

5. Uanset hvorledes ovenstående spørgsmål besvares:

- a) Er det foreneligt med EU-retten, navnlig med fortrydelsesretten i henhold til artikel 14, stk. 1, første punktum, i direktiv 2008/48/EF, når det i forbindelse med en kreditaftale, der er knyttet til en købsaftale, efter forbrugerens gyldige udøvelse af fortrydelsesretten i henhold til artikel 14, stk. 1, i direktiv 2008/48/EF ifølge national ret forholder sig således, at
 - aa) forbrugerens krav over for kreditgiveren på tilbagebetaling af de betalte afdrag først forfalder til betaling, når forbrugerens har tilbageleveret den købte genstand til kreditgiveren eller har dokumenteret, at han har sendt genstanden til kreditgiveren?
 - bb) forbrugerens ikke kan gives medhold i et søgsmål vedrørende tilbagebetaling af de afdrag, som forbrugerens har betalt, efter tilbageleveringen af købsgenstanden, såfremt kreditgiveren ikke er kommet i fordringshavermora med modtagelsen af købsgenstanden?

Såfremt spørgsmålet besvares benægtende:

- b) Følger det af EU-retten, at de regler, der er beskrevet under a) aa) og/eller a) bb), ikke finder anvendelse?

Uanset hvorledes ovenstående spørgsmål [...] 1.-5. besvares:

6. Er § 348a, stk. 2, nr. 1, i Zivilprozessordnung (den tyske retsplejelov, herefter »ZPO«), for så vidt som denne bestemmelse også vedrører afsigelse af forelæggelseskendelser i henhold til artikel 267, stk. 2, TEUF, uforenelig med de nationale domstoles forelæggelseskompetence i henhold til artikel 267, stk. 2, TEUF, således at den ikke kan anvendes på spørgsmålet om afsigelse af forelæggelseskendelser?

Anførte EU-retlige forskrifter

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2008/48/EF af 23. april 2008 om forbrugerkreditaftaler og om ophævelse af Rådets direktiv 87/102/EØF (herefter »direktiv 2008/48«), navnlig artikel 10, stk. 2, litra l), p), r) og t), og artikel 14, stk. 1

Anførte nationale forskrifter

Grundgesetz (GG) (den tyske grundlov, herefter »forfatningen«), navnlig artikel 25

Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche (lov om ikrafttræden af den borgerlige lovbog, herefter »EGBGB«), artikel 247, §§ 3, 6, 7 og 12

Bürgerliches Gesetzbuch (den borgerlige lovbog, herefter »BGB«), navnlig §§ 242, 247, 273, 274, 288, 295, 322, 355, 356b, 357, 357a, 358, 495 og 502

Zivilprozessordnung (retsplejeloven, herefter »ZPO«), § 348a

Kort fremstilling af de faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne i hovedsagen

- 1 To forskellige situationer ligger til grund for denne præjudicielle forelæggelse.
- 2 I det første tilfælde indgik sagsøgeren den 12. april 2017 en aftale med sagsøgte om et lån, der skulle bruges til køb af en brugt bil til privat brug hos en bilforhandler. I forbindelse med forberedelsen og indgåelsen af låneaftalen fungerede sælgeren som sagsøgtes formidler af lånet og anvendte de aftaleformularer, som sagsøgte stillede til rådighed. I henhold til låneaftalen androg købsprisen 14 880 EUR; udbetalingen androg 2 000 EUR, og den resterende købesum på 12 880 EUR blev finansieret via lånet. Med tillæg af renter på 944,37 EUR skulle sagsøgeren således tilbagebetale 13 824,37 EUR til sagsøgte.
- 3 I den indgæede aftale blev sagsøgeren oplyst om sin fortrydelsesret som følger:

»Fortrydelsesret

Låntageren har en frist på 14 dage til at fortryde sin aftaleerklæring uden nogen begrundelse. Fristen løber fra tidspunktet for indgåelse af aftalen, dog først efter at låntager har modtaget alle obligatoriske oplysninger i henhold til BGB's § 492, stk. 2 (f.eks. angivelser om kredittypen, nettolånebeløbet og aftalens løbetid) [...].«

- 4 Endvidere blev der under overskriften »Særlige forhold i tilfælde af yderligere aftaler« givet oplysninger om tilknyttede aftaler, som imidlertid ikke var relevante for sagsøgeren, eftersom han ikke har indgået sådanne aftaler.
- 5 Sagsøgeren betalte indledningsvis de aftalte rater regelmæssigt, men fortrød ved e-mail af 1. april 2020 sin viljeserklæring om indgåelsen af låneaftalen. Sagsøgeren har gjort gældende, at fortrydelsen er gyldig, idet fortrydelsesfristen ikke er begyndt at løbe, fordi oplysningerne om fortrydelsesretten og de obligatoriske oplysninger var fejlagtige. Sagsøgeren har nedlagt påstand om, at det fastslås, at han som følge af sin meddelelse om udøvelse af fortrydelsesretten hverken er forpligtet til at betale renter eller afdrag i henhold til låneaftalen fra det tidspunkt, hvor denne meddelelse blev afgivet. Såfremt sagsøgeren får medhold i denne påstand, har sagsøgeren nedlagt påstand om, at de afdrag, der allerede er betalt, og udbetalingen, der er erlagt til sælger, i alt et beløb på 10 110,11 EUR, skal tilbagebetales efter overdragelse af det købte køretøj, samt at retten skal fastslå, at sagsøgte er i mora med modtagelsen af køretøjet.
- 6 Sagsøgte har nedlagt påstand om frifindelse. Sagsøgte har gjort gældende, at sagsøgte har givet sagsøgeren oplysning om fortrydelsesretten og meddelt sagsøgeren alle obligatoriske oplysninger på behørig vis. Til oplysningen om fortrydelsesretten anvendte sagsøgte lovgivningens standardfortrydelsesformular og kan derfor støtte sig på EGBGB's artikel 247, § 6, stk. 2, første og tredje punktum (såkaldt lovmæssighedsfiktion), hvorfor fortrydelsesretten blev udøvet for sent.
- 7 Subsidiært har sagsøgte som modkrav nedlagt påstand om, at sagsøgeren tilpligtes at betale værdierstatning på 7 843 EUR, og at det fastslås, at sagsøgeren er forpligtet til ud over beløbet på 7 843 EUR at betale værdierstatning for den værdiforringelse af køretøjet, der skyldes håndtering af dette, som ikke var nødvendig for at fastslå bilens art, egenskaber og den måde, den fungerer på. Påstandsbetraget på 7 843 EUR har sagsøgte begrundet med den allerede opståede værdiforringelse på 7 843 EUR. Sagsøgeren har bestridt modkravet.
- 8 Det andet tilfælde svarer i det væsentlige til det første. I det andet tilfælde blev sagsøgeren oplyst om sin fortrydelsesret som følger:

»Fortrydelsesret

De har en frist på 14 dage til at fortryde Deres aftaleerklæring uden nogen begrundelse. Fristen løber fra tidspunktet for indgåelse af aftalen, dog først efter at De har modtaget alle obligatoriske oplysninger i henhold til BGB's § 492, stk. 2 (f.eks. oplysning om kredittypen, nettolånebeløbet og aftalens løbetid) [...].«

- 9 Endvidere blev der under overskriften »Særlige forhold i tilfælde af yderligere aftaler« givet oplysninger om tilknyttede aftaler, som imidlertid ikke er relevante for sagsøgeren, eftersom han ikke har indgået sådanne aftaler. Til forskel fra det første tilfælde er oplysningerne i denne sag dog anført med forbeholdet »såfremt indgået«.
- 10 I denne sag fortrød sagsøgeren ligeledes sin viljeserklæring om indgåelsen af låneaftalen.
- 11 Sagsøgeren har gjort gældende, at fortrydelsen er gyldig, idet fortrydelsesfristen ikke er begyndt at løbe, fordi oplysningerne om fortrydelsesretten og de obligatoriske oplysninger var fejlagtige. Sagsøgeren har nedlagt påstand om, at sagsøgte skal tilbagebetale de afdrag, der allerede er betalt, og udbetalingen, der er erlagt til sælger, til betaling efter overdragelse af det købte køretøj, samt at retten skal fastslå, at sagsøgte er i mora med modtagelsen af køretøjet, og at sagsøgte fra tidspunktet for modtagelsen af meddelelsen om udøvelse af fortrydelsesretten ikke længere har krav på betaling af renter og afdrag i henhold til aftalen.
- 12 Sagsøgte har nedlagt påstand om frifindelse. Sagsøgte har gjort gældende, at sagsøgte har givet sagsøgeren oplysning om fortrydelsesretten og meddelt sagsøgeren alle obligatoriske oplysninger på behørig vis. Til oplysningen om fortrydelsesretten anvendte sagsøgte lovgivningens standardfortrydelsesformular og kan derfor støtte sig på EGBGB's artikel 247, § 6, stk. 2, første og tredje punktum, hvorfor fortrydelsesretten blev udøvet for sent. Subsidiært har sagsøgte gjort gældende, at sagsøgerens adfærd udgør et misbrug af rettigheder, eftersom sagsøgeren har anfægtet gyldigheden af oplysningen om fortrydelsesretten på grundlag af en omstændighed, som var tydelig for ham (hvilke tilknyttede aftaler, der var indgået, og hvilke, der ikke var), selv om oplysningen om fortrydelsesretten til ham ikke var vildledende, og sagsøgeren desuden fortsat benytter køretøjet, uden at han inden for rammerne af sin pligt til at erlægge sin ydelse først har tilbudt sagsøgte det på en måde, der bringer sagsøgte i mora med modtagelsen. Desuden har sagsøgeren med urette bestridt, at sagsøgte har ret til værdierstatning i tilfælde af ophævelse. Subsidiært, såfremt sagsøgeren gives medhold, har sagsøgte nedlagt påstand om, at sagsøgeren tilpligtes at levere det købte køretøj tilbage, og at det fastslås, at sagsøgeren er forpligtet til at betale værdierstatning for den værdiforringelse af køretøjet, der skyldes håndtering af dette, som ikke var nødvendig for at fastslå bilens art, egenskaber og den måde, den fungerer på. Sagsøgeren har nedlagt påstand om, at det fastslås, at han ikke er forpligtet til at betale den værdierstatning, som sagsøgte kræver.

Kort fremstilling af begrundelsen for forelæggelsen

- 13 Udfaldet af sagerne afhænger af, om fortrydelsesretten i forbindelse med låneaftalerne blev anvendt gyldigt, og de sagsøgte i givet fald kan gøre gældende, at fortrydelsesretten var fortabt, eller at udøvelsen heraf udgør et misbrug af rettigheder.

- 14 Den forelæggende rets bemærkninger vedrørende de konkrete præjudicielle spørgsmål:
- 15 Spørgsmål 1. a)-b): Sagsøgerens udøvelse af fortrydelsesretten kan kun være gyldig, hvis den i BGB's § 355, stk. 2, første punktum, regulerede fortrydelsesfrist på to uger endnu ikke var udløbet ved udøvelsen af fortrydelsesretten. I henhold til BGB's § 356b, stk. 2, første punktum, begynder fortrydelsesfristen ikke at løbe, såfremt kreditaftalen ikke i fuldt omfang indeholder alle de obligatoriske oplysninger i henhold til [BGB's] § 492, stk. 2, og EGBGB's artikel 247, §§ 6-13. I en sådan situation begynder fristen i henhold til BGB's § 356b, stk. 2, andet punktum, først at løbe på det senere tidspunkt, hvor de obligatoriske oplysninger gives. I den foreliggende sag må det navnlig antages, at der er tale om ufuldstændige obligatoriske oplysninger, såfremt oplysningen om fortrydelsesretten ikke er givet på behørig vis, eller mindst én af de lovpligtige oplysninger i kreditaftalen er ufuldstændig eller forkert.
- 16 Er der tale om ufuldstændige obligatoriske oplysninger ville en fortrydelse principielt være tilladt, idet det i henhold til tysk ret forholder sig således, at fortrydelsesretten ved forbrugerkreditaftaler ikke kan bortfalde. Den nationale lovgiver har bevidst valgt en tidsbegrænset fortrydelsesret.
- 17 I det foreliggende tilfælde må det derfor navnlig antages, at der er tale om ufuldstændige obligatoriske oplysninger, såfremt oplysningen om fortrydelsesretten ikke er givet på behørig vis i henhold til EGBGB's artikel 247, § 6, stk. 2, og EGBGB's artikel 247, § 12, stk. 1.
- 18 EGBGB's artikel 247, § 6, stk. 2, tredje punktum, og EGBGB's artikel 247, § 12, stk. 1, tredje punktum, fastslår imidlertid, at et aftalevilkår, der er fremhævet og klart udformet på en måde, der svarer til standarden i bilag 7 til artikel 247, § 6, stk. 2, og artikel 247, § 12, stk. 1, i EGBGB, opfylder kravene i artikel 247, § 6, stk. 2, første og andet punktum, og artikel 247, § 12, stk. 1, andet punktum, nr. 2, litra b), i EGBGB (såkaldt lovmæssighedsfiktion).
- 19 Den forelæggende ret anser imidlertid ikke denne lovmæssighedsfiktion for at være forenelig med dommen af 26. marts 2020, Kreissparkasse Saarlouis (C-66/19, EU:C:2020:242). Herefter følger en redegørelse, som i det væsentlige svarer til redegørelsen om spørgsmål 1. a)-b), i punkt 10-15 i sammendraget af anmodningen om præjudiciel afgørelse i sag C-336/20.
- 20 Supplerende kommer den forelæggende ret ind på en nylig afgørelse, som blev truffet af Bundesgerichtshof (forbundsdomstolen, herefter »BGH«) den 27. oktober 2020, hvori BGH udvidede den såkaldte lovmæssighedsfiktion betragteligt. I denne afgørelse fraveg BGH ganske vist sin hidtidige praksis, hvorefter den eksemplificerende opregning af de obligatoriske oplysninger med henvisning til BGB's § 492, stk. 2, i standardfortrydelsesformularen er en klar og forståelig oplysning. BGH fremhævede dog, at det kan være udtryk for misbrug af rettigheder, hvis forbrugeren påberåber sig den manglende lovmæssighedsfiktion,

selv om afvigelsen fra standardformularen i det konkrete tilfælde var tydelig for forbrugeren og derfor ikke relevant.

- 21 BGH's opfattelse, hvorefter alene den omstændighed, at en urigtig angivelse i oplysningen om fortrydelsesretten kan konstateres, får en påberåbelse af den manglende retmæssighedsfunktion til at fremstå som misbrug af rettigheder, indebærer, at standardfortrydelsesformularens beskyttelse bliver reglen, når fortrydelsesretten i forbindelse med et forbrugerlån udøves mere end 14 dage efter aftalens indgåelse. Det forholder sig ofte sådan, at afvigelsen fra standardfortrydelsesformularen er tydelig for forbrugeren. Herefter kan en gyldig udøvelse af fortrydelsesretten kun komme i betragtning i undtagelsestilfælde.
- 22 Som følge af denne lovforklaring kombineret med udvidelsen i retspraksis af en undtagelsesbestemmelse i den nationale lovgivning bliver den fortrydelsesret, som EU-retten indrømmer forbrugeren, således stort set indholdsløs, hvorfor det efter den forelæggende rets opfattelse er nærliggende at tillægge direktivet direkte virkning, lige som i tilfælde af tilsidesættelse af EU-retlige generelle principper.
- 23 Eftersom det i det første tilfælde var tydeligt for sagsøgeren, at der ikke var indgået en tilknyttet aftale, kunne sagsøgeren ifølge den nationale retspraksis ikke påberåbe sig den manglende lovmæssighedsfiktion, og hans fortrydelsesret blev udøvet for sent og var dermed anvendt ugyldigt. I det andet tilfælde ville lovmæssighedsfiktionen ifølge national retspraksis finde direkte anvendelse, eftersom oplysningerne i låneaftalen om fortrydelsesretten er anført med forbeholdet »såfremt indgået«, og fortrydelsesretten ville ligeledes være udøvet for sent og dermed være anvendt ugyldigt.
- 24 Spørgsmål 1. a)-b) forelægges Domstolen med henblik på at få afklaret, om den såkaldte lovmæssighedsfiktion er i strid med direktiv 2008/48, samt, om lovmæssighedsfiktionen ikke må finde anvendelse.
- 25 Spørgsmål 2. a) (oplysninger om debitorrenten): Redegørelsen vedrørende dette spørgsmål svarer i det væsentlige til redegørelsen vedrørende spørgsmål 2. a) i den præjudicielle sag C-38/21. I så henseende henvises til punkt 14-16 i sammendraget af denne anmodning om præjudiciel forelæggelse.
- 26 Spørgsmål 2. b) (kompensation for førtidig indfrielse): Redegørelsen vedrørende dette spørgsmål svarer i det væsentlige til redegørelsen vedrørende spørgsmål 4. a)-b) i den præjudicielle sag C-187/20. I så henseende henvises til punkt 31-33 i sammendraget af denne anmodning om præjudiciel forelæggelse.
- 27 Spørgsmål 2. c) (oplysninger om satsen for morarenter): Spørgsmålet om fortolkning af artikel 10, stk. 2, litra l), i direktiv 2008/48, hvorefter kreditaftalen klart og koncist skal angive den gældende sats for morarenter som fastsat på tidspunktet for indgåelse af aftalen og måden, denne sats tilpasses på.
- 28 Det er muligvis tilstrækkeligt, at indholdet af de nationale lovbestemmelser om morarenter (her BGB's § 288, stk. 1, andet punktum) optages i aftalen. Den

forelæggende ret henviser til, at Bundesgerichtshof i en afgørelse fra februar 2020 har anset denne fortolkning af direktiv 2008/48 for at være rigtig og konstateret, at der ikke er anledning til nogen rimelig tvivl.

- 29 Efter den forelæggende rets opfattelse skal artikel 10, stk. 2, litra l), dog ikke nødvendigvis fortolkes således. Tilføjelsen i direktivet »som fastsat på tidspunktet for indgåelse af aftalen« og betingelsen »klart og koncist« kunne tale for, at den aktuelle sats for morarenter skal angives så præcist som muligt, altså som et absolut tal, men som minimum den aktuelle gældende basisrentesats i henhold til BGB's § 247, som et absolut tal, idet forbrugeren derved kan udregne den aktuelle morarentesats ved enkel addition (+ 5 procentpoint). Formuleringen i nr. 3 i bilag II til direktiv 2008/48 (Standardiserede europæiske forbruger kreditoplysninger) taler ligeledes for, at den konkrete gældende rentesats skal angives som et tal.
- 30 Med hensyn til tilpasningen af satsen for morarenter er det ligeledes næppe klart og koncist nok, at der henvises til, at der beregnes lovbestemte morarenter på fem procentpoint over den gældende basisrentesats. Ifølge Domstolens praksis er det en nødvendighed, at forbrugeren har en bred viden om og god forståelse af de oplysninger, der skal være indeholdt i kreditaftalen i henhold til artikel 10, stk. 2, i direktiv 2008/48, for udøvelsen af forbrugers rettigheder. En henvisning til en lovtekst eller administrative forskrifter er ikke tilstrækkelig (dom af 26.3.2020, Kreissparkasse Saarlouis, C-66/19, EU:C:2020:242, præmis 45-47). For at en forbruger kan vurdere satsen for morarenter, er det derfor antageligt nødvendigt, at forbrugeren informeres om referencesatsen (basisrentesatsen), og om, at denne kan ændre sig.
- 31 Spørgsmål 2. d) (klageadgang og adgang til udenretslig bilæggelse af tvister): Den forelæggende rets redegørelse svarer i det væsentlige til redegørelsen vedrørende det sjette spørgsmål i anmodningen om præjudiciel afgørelse i sag C-187/20. I så henseende henvises til punkt 36-38 i sammendraget af denne anmodning om præjudiciel forelæggelse. Supplerende anfører den forelæggende ret også i denne forbindelse, idet den henviser til dommen af 26. marts 2020, Kreissparkasse Saarlouis (C-66/19, EU:C:2020:242), at den ikke anser en henvisning til lovgivning, der fastsætter parternes rettigheder og pligter, og som kan findes andetsteds, for tilstrækkelig alene, hvorfor alle formaliteter vedrørende adgangen til behandling af en klage efter rettens opfattelse skal være anført i selve kreditaftalen.
- 32 Spørgsmål 2. e)-f) (spørgsmålet, om enhver obligatorisk oplysning, der ikke er givet på behørig vis, fører til, at fortrydelsesfristen ikke begynder at løbe): Den forelæggende rets redegørelse svarer i det væsentlige til redegørelsen vedrørende spørgsmål 2. d) i anmodningen om præjudiciel afgørelse i sag C-336/20. I så henseende henvises til punkt 17-19 i sammendraget af denne anmodning om præjudiciel afgørelse.
- 33 Spørgsmål 3. a)-f) (fortabelse) og 4. a)-f) (misbrug af rettigheder): Den forelæggende rets redegørelse svarer i det væsentlige til redegørelsen vedrørende

spørgsmål 3. a)-f) og 4. a)-f) i anmodningen om præjudiciel afgørelse i sag C-38/21. I så henseende henvises til punkt 18-39 i sammendraget af denne anmodning om præjudiciel afgørelse.

- 34 Femte spørgsmål (forbrugerens pligt til at erlægge sin ydelse først i forbindelse med tilbagelevering efter udøvelse af fortrydelsesret): I henhold til den nationale ordning i BGB's § 357, stk. 4, første punktum, kan den erhvervsdrivende (og i forbindelse med en købsaftale, der er knyttet til en kreditaftale, kreditgiveren, der i henhold til BGB's § 358, stk. 4, femte punktum, træder i den erhvervsdrivendes sted), hvis fortrydelsesretten udøves i forbindelse med et forbruger køb, nægte at tilbagebetale de modtagne ydelser (afdrag på lån og eventuelt udbetaling), indtil den erhvervsdrivende har fået varerne tilbage eller forbrugeren har dokumenteret, at denne har afsendt varerne.
- 35 Efter BGH's opfattelse følger det af BGB's § 358, stk. 3, første punktum, sammenholdt med BGB's § 357, stk. 4, første punktum, at forbrugeren efter at have udøvet fortrydelsesretten i forbindelse med en låneaftale, der er knyttet til en købsaftale, er forpligtet til først at erlægge sin ydelse ved at tilbagelevere køretøjet til kreditgiveren. Antagelsen om denne forpligtelse bevirker, at forbrugerens eget krav over for kreditgiveren på tilbagebetaling af de beløb, denne har betalt, først forfalder, når forbrugeren har leveret køretøjet tilbage eller har dokumenteret, at køretøjet er afsendt. På grundlag af en sådan forpligtelse til at erlægge en ydelse forlods antager BGH, at forbrugeren kun kan gives medhold i et søgsmål vedrørende et betalingskrav over for kreditgiveren efter den forlods tilbagelevering af ydelsen, hvis forbrugeren har bragt kreditgiveren i mora med modtagelsen. Mora med modtagelsen kan i denne forbindelse kun foranlediges ved et fysisk tilbud i henhold til BGB's § 294, dvs. tilbud på sagsøgtes forretningssted eller dokumenteret afsendelse af køretøjet. En tilbudserklæring i henhold til BGB's § 295 er, når der gælder en forpligtelse til forlods erlæggelse af ydelsen, heller ikke tilstrækkelig, når kreditgiveren har nægtet at tage købsgenstanden tilbage.
- 36 I begge de foreliggende tilfælde betyder dette, at sagsøgte i begge søgsmål skal frifindes uanset spørgsmålet om, hvorvidt fortrydelsesretten blev udøvet på gyldig vis, såfremt det i henhold til national ret skal antages, at sagsøgeren er forpligtet til at erlægge sin ydelse først, og at der kun kan afsiges dom om betaling efter tilbagelevering af køretøjet fra det tidspunkt, hvor der foreligger mora med modtagelsen. Det er nemlig hverken blevet gjort gældende, at sagsøgerne har tilbageleveret køretøjerne eller har dokumenteret afsendelsen, eller at de sagsøgte er blevet bragt i mora med modtagelsen ved et fysisk tilbud i henhold til BGB's § 2294.
- 37 Denne forpligtelse for forbrugeren til at erlægge sin ydelse først har BGH for nylig bekræftet i en afgørelse af 10. november 2020. Den forelæggende ret er imidlertid i tvivl om, hvorvidt denne fortolkning af den nationale ret, for så vidt som den højeste retsinstans fastsætter en sådan pligt til forlods erlæggelse, er i

strid med artikel 14, stk. 1, første punktum, i direktiv 2008/48/EF eller en anden EU-retlig bestemmelse.

- 38 Forbrugerens udøvelse af fortrydelsesretten begrænses nemlig væsentligt, når forbrugeren skal levere den købte genstand tilbage, inden han kan anlægge sag vedrørende den tilbagebetaling af afdragene på lånet, som han har ret til. Når forbrugeren skal levere bilen tilbage uden at vide, om udøvelsen af fortrydelsesretten i det hele taget er gyldig, og hvor hurtigt han i givet fald modtager det beløb, som kreditgiveren skal betale, vil det ofte afholde ham fra at udøve sin fortrydelsesret, selv om der i og for sig kunne være retmæssig grund til at gøre det.
- 39 Antagelsen om, at forbrugeren har pligt til at erlægge sin ydelse først, er heller ikke nødvendig med henblik på at beskytte kreditgiverens legitime interesser. Kreditgiverens behov for sikkerhed opfyldes også, når denne er forpligtet til at tilbagebetale de beløb, som forbrugeren har betalt, mod tilbagelevering af bilen. Antagelsen om en tilbageholdelsesret i henhold til BGB's § 273 beskytter den erhvervsdrivende i tilstrækkelig grad, idet han ikke skal betale, før han reelt får tilbudt køretøjet.
- 40 Desuden berøver den øverste retsinstans' fortolkning af BGB's § 357, stk. 4, den fortrydelsesret, som direktivet indrømmer i henhold til artikel 14, stk. 1, i direktiv 2008/48 i forbindelse med forbrugslånsaftaler, der er knyttet til købsaftaler, dens effektive virkning, hvorved virkeliggørelsen af direktivets centrale formål hæmmes betydeligt.
- 41 Artikel 14, stk. 1, i direktiv 2008/48 bør derfor efter den forelæggende rets opfattelse have direkte virkning i den forstand, at en ordning i national ret, hvorefter det i forbindelse med en kreditaftale, der er knyttet til en købsaftale, efter forbrugerens gyldige udøvelse af fortrydelsesretten i henhold til direktivets artikel 14, stk. 1, forholder sig således, at forbrugerens krav over for kreditgiveren på tilbagebetaling af de betalte afdrag først forfalder til betaling, når forbrugeren på sin side har leveret den købte genstand tilbage til kreditgiveren eller har dokumenteret, at han har sendt genstanden til kreditgiveren, ikke kan anvendes. Tilsvarende må det antages, at en ordning, hvorefter der ikke kan gives medhold i et søgsmål vedrørende tilbagebetaling af de afdrag, som forbrugeren har betalt, efter tilbageleveringen af købsgenstanden, såfremt kreditgiveren ikke er kommet i mora med modtagelsen af købsgenstanden, ikke finder anvendelse.
- 42 Sjette spørgsmål (enedommerens forelæggelseskompetence): Den forelæggende rets redegørelse svarer i det væsentlige til redegørelsen vedrørende det fjerde spørgsmål i anmodningen om præjudiciel afgørelse i sag C-336/20. I så henseende henvises til punkt 30-33 i sammendraget af denne anmodning om præjudiciel afgørelse.
- 43 Endelig skal det anføres, at de præjudicielle spørgsmål i denne anmodning om præjudiciel afgørelse delvist er sammenfaldende med de spørgsmål, der er forelagt

i de allerede verserende sager C-33/20, C-155/20, C-187/20 og C-336/20 og C-38/21, og det foreslås derfor, at sagerne forenes.

ARBEJDSDOKUMENT